

19

ต้องก้าวให้พ้นทางตัน

ศรีสุภา แก้วประพาฬ

นักสังคมสงเคราะห์ 8 ชช. โรงพยาบาลรามารินทร์

สังคมสงเคราะห์ 2520-2523

นักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ดูท่าจะเข้าสู่ทางตัน จำนวนนักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลบางแห่งลดลงจากเกือบ 20 คนเมื่อ 25 ปีก่อน ในขณะนี้เหลือเพียง 6-7 คน ต่อผู้ป่วย 900 กว่าเตียง!

การหลงทาง

ก่อนที่จะมีระบบบัตรประกันสุขภาพ นักสังคมสงเคราะห์มุ่งแต่จะช่วยเหลือคนไข้ด้วยการอนุมัติค่ายาฟรีจำนวนนับพันรายต่อเดือน จนทำให้ไม่มีเวลาทำงานเชิงคุณภาพ แต่พอมีระบบนี้ที่เน้นการรักษาในพื้นที่แบบใกล้บ้าน ใกล้ใจ ใช้ระบบส่งต่อ (Refer Case) ทำให้ผู้ป่วยที่เข้าสู่ระบบการสงเคราะห์ในโรงพยาบาลเหลือเพียงไม่กี่ร้อยรายต่อเดือน ทำให้ความต้องการนักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานแบบเดิมลดลง

ก็น่าจะเป็นนิมิตหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ทำงานเชิงคุณภาพ และการทำงานเป็นองค์รวมโดยมีผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง (Patient-centred Care หรือ Holistic) อย่างแท้จริง แต่ความฝันที่จะก้าวไปอยู่ในทีมสหสาขาวิชาชีพ (Multidisciplinary Team) ร่วมกับแพทย์พยาบาล ดูแลผู้ป่วยด้านกาย จิต สังคม (Psychosocial) ดูเหมือนจะห่างไกลไปทุกที ในปัจจุบันนี้มีทีมสหสาขาวิชาชีพไม่กี่ทีมที่สิ้นักสังคมสงเคราะห์อยู่ในทีมด้วย

ต่างกับงานพยาบาลที่ได้พัฒนาเดิหน้าไม่หยุดยั้ง และมีบทบาทอยู่ในทุกทีมสหสาขาวิชาชีพ จนเข้าไปครอบคลุมการให้คำปรึกษาด้าน

ต่าง ๆ รวมถึงปัญหาครอบครัว เปิดเป็นคลินิกให้บริการปรึกษาดูแลด้านจิตใจ และครอบครัวแก่ผู้ป่วย (Health Counseling Unit) โดยพยาบาลเยี่ยมบ้าน (Ambulatory Nurse) และเมื่อมีการส่งเสริมให้โอกาสศึกษาต่อด้านจิตวิทยา แนะนำและกลับมาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาครอบครัว จึงไม่จำเป็นต้องส่ง Case มาให้นักสังคมสงเคราะห์อีกต่อไป

ต้องเรียนรู้จากนานาชาติ

ในวงการนักสังคมสงเคราะห์ของเรา จะมีสักกี่คนที่รู้ว่า มี International Medical Social Workers Conference เป็นประจำทุก 3 ปี ซึ่งครั้งที่ผ่านมามีจัดที่ฮ่องกงนี้เอง แต่ไม่มีนักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลไทยคนใดมีโอกาสได้ร่วมงาน และครั้งต่อไปจะไปจัดที่ประเทศไอร์แลนด์! โอกาสที่นักสังคมสงเคราะห์จะไปเข้าร่วมยิ่งห่างไกลไปใหญ่ เราควรส่งเสริมการศึกษาสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ให้กว้างขวาง

จากประสบการณ์ 60 วันที่มีโอกาสไปอบรมที่ New York Presbyterian Hospital - Cornell Medical Center มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และการดูงานยัง Mount Sinai Hospital และศูนย์ฮิวโมฟีเลียในเมืองต่างๆ ในมลรัฐนิวยอร์ก และ นิวเจอร์ซีย์ ผู้เขียนได้มีโอกาสใช้ชีวิตแต่ละวันอยู่กับนักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานในโรงพยาบาล ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจอย่างยิ่งในความเป็นนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ที่อยู่ในทีมสหสาขาวิชาชีพ

ในการประชุมนำเสนอความคิดเห็นในที่นี้ ทุกคนให้การยอมรับในการประเมินผลของนักสังคมสงเคราะห์ต่อปัญหาด้านสังคม จิตใจ เศรษฐกิจของคนไข้ แม้บางครั้งแพทย์หรือพยาบาลอาจไม่เห็นด้วย แต่ต่างฝ่ายต่างก็สามารถเสนอความเห็น รับฟังกันด้วยเหตุผล และยังคงเคารพในความคิดเห็นของนักสังคมสงเคราะห์ในการประเมิน Case เสมอ

เป็นที่ทราบดีว่า ในการทำงานเป็นหนึ่งในทีมแพทย์เฉพาะทางนั้น นักสังคมสงเคราะห์แต่คนสามารถรู้จัก Case ของตนและครอบครัวเป็นอย่างดีตั้งแต่เกิดจนตายหรือหายจากโรค ทีมรักษาทุกทีม แยกเด็ก-ผู้

ใหญ่ คนใช้ใน-คนใช้นอก ทั้ง Case Work และ Group Work ดังนั้นจึงเกิดความชำนาญในการประเมิน ติดตามผล ทั้งการรักษาต่อเนื่อง ปัญหาครอบครัวการศึกษา การงาน เศรษฐกิจ และสามารถเข้าใจการดำเนินของโรค การป้องกันโรค เป็นอย่างดี

มีนักสังคมสงเคราะห์รายหนึ่งที่พบในขณะอบรม ได้แจ้งข่าวการลาออกให้มารดาผู้ป่วยทราบ ภาพในวันนั้นก็คือ มารดาของผู้ป่วยเข้าสวมกอดนักสังคมสงเคราะห์ที่หันหน้าตาด้วยความอาลัย บ่งบอกถึงการทำงานที่เข้าถึงจิต-วิญญาณในการดูแลรักษาเป็นอย่างดี ในระยะเวลาสั้นๆ ที่อยู่กับนักสังคมสงเคราะห์ในที่ที่รักษากับ นักสังคมสงเคราะห์ที่เป็น Supervisor ที่กำลังศึกษาต่อด้านปริญญาเอกทางสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ ทำให้วาดฝันอยากจะได้เห็นพวกเราได้เป็นเช่นนั้นบ้าง

ฝันปริญญาโท' ทางการศึกษา'

ปัญหาของคณะของเราคือ ปริญญาโทสาขาสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ได้ปิดการสอนไป การปิดหลักสูตรนี้ทำให้นักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ไม่สามารถต่อยอดพัฒนางานและพัฒนาตนเองได้ และอาจทำให้นักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์สูญไปจากโรงพยาบาลได้ ซึ่งนับเป็นสิ่งที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

แม้การศึกษาในสาขานี้อาจมีคนเรียนน้อย ไม่คุ้มค่าในระยะสั้นทางคณะก็ควร “บุกตลาด” ไปหาผู้สนใจเรียนจากนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ที่ยังมีอยู่อีกมาก จากพยาบาล นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องอื่น หรือแม้แต่นักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้าน ยิ่งกว่านั้นสาขาวิชานี้ยังถือเป็นการคืนกำไรให้สังคม และให้ยังคงมีนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพอยู่ในระบบการแพทย์เพื่อผู้ป่วย

พี่น้องและเพื่อน ๆ นักสังคมสงเคราะห์ในสายเลือดทุกคนควรมาช่วยต่อสู้กับความก้าวหน้าของวิชาชีพด้วยจิต-วิญญาณของนักสังคมสงเคราะห์ ไม่ใช่เพียงเพื่อความก้าวหน้าของตนเอง ของวิชาชีพ แต่ยังเพื่อการบริการคนใช้ ประชาชนและสังคมโดยรวม